

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА
ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

Факультет культурології

Кафедра культурології

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня бакалавра

«Взаємодія масової та локальної культур в українському суспільстві
наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.»

Освітньо-професійна програма **Фундаментальна та прикладна
культурологія**

Галузь знань **03 Гуманітарні науки**

Спеціальність **034 Культурологія**

Здобувач: Горбель Микита Костянтинович

Керівник: доктор історичних наук, професор

Шейко Василь Миколайович

Рецензент: кандидат культурології,

старший викладач кафедри менеджменту культури

та соціальних технологій ХДАК

Мірошніченко Вадим Сергійович

Допущена до захисту

на засіданні кафедри культурології _____ 2023 р.,

Протокол №

Харків 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. Теоретичні аспекти взаємодії масової та локальної культур.....	8
1.1 Поняття масової та локальної культур.....	8
1.2 Тенденції взаємодії масової та локальної культур в українському суспільстві наприкінці ХХ – початку ХХІ століття.....	11
РОЗДІЛ II. Практичні аспекти взаємодії масової та локальної культур в українському суспільстві	16
2.1 Аналіз проявів взаємодії масової та локальної культур в українському суспільстві наприкінці ХХ – початку ХХІ століття	16
2.2 Імпорт культури в Україну: вплив на масову та локальну культуру.....	21
2.3 Культурна експансія Росії в Україні та її вплив на локальну культуру.....	25
2.4 Роль медіа та інтернету у формуванні взаємодії масової та локальної культур.....	28
2.5 Вплив реклами на формування взаємодії масової та локальної культури в Україні.....	32
РОЗДІЛ III. Методична розробка організації культурного проекту-фестивалю.....	36
ВИСНОВКИ.....	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	40

ВСТУП

Взаємодія масової та локальної культур в українському суспільстві наприкінці ХХ – початку ХХІ століття є актуальною темою для дослідження. У зв'язку зі стрімким розвитком масової культури та збереженням великої кількості локальних культурних традицій, взаємодія цих двох феноменів є не тільки важливою, але й необхідною у сучасному українському суспільстві. Сьогодні в Україні спостерігається розвиток як масової, так і локальної культури, які забезпечують міцний зв'язок між людьми та різними соціальними групами. У свою чергу, взаємодія між цими двома видами культури стає все більш значущою, оскільки вона може вплинути на формування культурної ідентичності, соціальну інтеграцію та економічний розвиток країни в цілому.

Метою даної роботи є дослідження взаємодії масової та локальної культур в українському суспільстві наприкінці ХХ – початку ХХІ століття та аналіз їх впливу на формування культурної ідентичності нації та розвиток культури в Україні.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

- Проаналізувати сутність понять «масова культура» та «локальна культура», їхні взаємозв'язки та відмінності;
- Визначити роль масової та локальної культур в формуванні культурної ідентичності нації;
- Визначити особливості взаємодії масової та локальної культур в українському суспільстві;
- Дослідити вплив масової та локальної культур на розвиток культури в Україні.

Об'єктом дослідження є соціокультурне життя в українському суспільстві наприкінці ХХ – початку ХХІ століття.

Предметом дослідження є процес взаємодії масової та локальної культур в Україні з урахуванням соціокультурних змін, що відбувались у цей період.

Дослідження здійснювалося за допомогою методів історичного аналізу, системного методу, культурологічного методу, який полягає в реалізації аналізу предмета дослідження як культурного феномену (За Шейко В. М. [19]), що продемонстровано в ході дослідження та відображено в тексті роботи, методу термінологічного аналізу, герменевтичного методу, а також теоретичних методів: синтез, аналіз, систематизація, зіставлення.

Дослідження здійснювалося за допомогою літератури і наукових праць, в яких розкривається питання про масову та локальні культури, історіографію української культури, аналізу соціальних та культурних тенденцій в українському суспільстві в певний період. Це, наприклад, праці Шейка В. М., Поповича М., Войтовича С. О., Шинкарука В., Кураса І. Ф.

У контексті зростаючої глобалізації, де світ стає все більшим та більш зв'язаним, місцеві культури розвиваються та їх традиції стають все більш вразливими. Національні культури стикаються з конкуренцією зі сторони глобальних культур та масових медіа, що може призвести до зниження рівня ідентифікації національної культури та збільшення загрози для збереження її традицій.

Українська культура знаходилась в складному становищі протягом багатьох століть, зокрема під час іноземної окупації та колонізаційних процесів. Це призвело до того, що українська культура досить часто ставала об'єктом репресій та знищення.

Наприкінці ХХ століття, здійснення незалежності та розвиток демократії української держави дали можливість розвивати та просувати українську культуру. Тому актуальним питанням є вивчення процесу взаємодії масової та локальної культур в українському суспільстві, оскільки це може допомогти зберегти та розвивати українську культуру у майбутньому. Для досягнення цієї мети необхідно проаналізувати історичний контекст взаємодії масової та локальної культур в Україні, а також дослідити особливості цього процесу. Зокрема, до таких періодів можна віднести часи Київської Русі, колонізацію України польськими, австрійськими та російськими імперіями та СРСР.

У період Київської Русі масова культура як поняття не існувало, але приблизеним до цього можна вважати культуру елітарну, вона не відрізнялась великою різноманітністю, оскільки була спрямована переважно на задоволення потреб еліти, що була обмеженою за чисельністю та соціальним статусом. У той же час, локальні культури були розвинені у деяких регіонах та населених пунктах, де зберігалися національні традиції, звичаї та релігійні обряди.

У часи колонізації України польськими та австрійськими імперіями, масова культура українців була пригноблена, а українська мова та культурні традиції були під загрозою знищення. Однак, локальні культури продовжували розвиватись, зберігаючи національну спадщину та традиції.

За часів російської імперії в Україні відбувалась взаємодія масової та локальної культур, яка була зумовлена складним соціально-політичним контекстом того часу. Україна, як частина Російської імперії, зазнала значного впливу російської культури, але одночасно зберігала свої культурні традиції та особливості.

З одного боку, масова культура Російської імперії, яка поширювалась через різні засоби масової комунікації, такі як газети, журнали, література

та театр, знайшла своє місце в Україні. Це стосується не лише таких сфер як література та мистецтво, а й суспільно-політичних процесів, зокрема, російської політики щодо української національної ідеї. Масова культура Російської імперії часто намагалась замінити локальну культуру та інтерпретувати українську культуру відповідно до російських стандартів.

З іншого боку, в Україні виникали та розвивалися локальні культурні традиції, які відрізнялися від масової культури Російської імперії. Наприклад, українська література, музика, народна творчість мали свої особливості та відтінки, які були відмінні від російської культури. Локальні культурні традиції біли важливою частиною життя українського народу та зберіглися через покоління.

Під час радянського періоду українська культура була сильно цензурована та підпорядкована ідеології Комуністичної партії, що супроводжувалось репресіями та знищенням національної спадщини. Однак, локальні культури продовжували зберігати традиції та пам'ятки культури.

Після закінчення Першої світової війни Україна стала частиною Радянського Союзу, що дало поштовх для розвитку радянської культури в Україні. Офіційна культурна політика була зорієнтована на створення «нової радянської людини» та «соціалістичної культури». У радянському суспільстві масова культура була зорієнтована на масовість, стандартизацію та уніфікацію. З одного боку, це дозволяло розвивати нові форми масової культури, такі як кіно, театр, література, музика, живопис тощо, які стали доступними для широкого загалу населення. З іншого боку, це призводило до застою та відсутності творчої свободи, оскільки всі творчі вироби повинні були відповідати стандартам радянської ідеології.

Українська культура також підпадала під цю політику. Література, мистецтво та музика українських авторів повинні були відповідати

стандартам радянської ідеології, що часто призводило до викривлення національної ідентичності та втрати автентичності. Українська література була репресована, багато письменників і поетів були засуджені за свої твори [7, с. 202-204]. Всі твори піддавались цензурі, їх переробляли та редагували згідно з політичними потребами влади. Театр та кіно теж стали інструментом пропаганди, а музика в Україні була контрольована, що призвело до зменшення розмаїття та розвитку української музики. Заборонялось писати та виконувати музику народні пісні та музику, які були пов'язані з українською ідентичністю. Замість цього, держава пропагувала радянську культуру, яка мала стати загальнонаціональною.

Проте, незважаючи на це, українська культура зуміла зберегти свою ідентичність та вижити під час радянського періоду. Було створено багато художніх творів, які надихали та спонукали до дій.[17, с. 711 – 713]

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ МАСОВОЇ ТА ЛОКАЛЬНОЇ КУЛЬТУР

1.1 Поняття масової та локальної культури

Поняття масової та локальної культур є важливими складовими досліджуваної теми про взаємодію масової та локальної культур в українському суспільстві.

За деякими означеннями, масова культура є культурою, що спрямована на масову аудиторію, яка є широко поширеною та має стандартизований характер. Поняття масової культури виникло в епоху індустріальної революції та зростання розмірів міст, коли культурні впливи стали доступнішими та доступними більшому колу людей [5, с. 306]. Масова культура передбачає широкомасштабну продукцію та розповсюдження культурних продуктів. Ці продукти створюються з метою задоволення масових потреб та смаків і визначаються заздалегідь визначеними стандартами та критеріями, щоб максимізувати їх комерційний успіх. У масовій культурі існує тенденція до стандартизації та уніфікації, яка може призводити до втрати оригінальності та ідентичності. Така культура виробляється та розповсюджується за допомогою засобів масової інформації та масового споживання. Зокрема, це можуть бути кінофільми, телепередачі,

радіо- та телепрограми, музика, книги, журнали, реклама, інтернет-контент тощо.

Масова культура є нерозривною складовою сучасного суспільства та грає важливу роль у формуванні масової свідомості та ідентичності. Оскільки масові культурні продукти споживаються широким колом людей, вони можуть впливати на ставлення до соціальних проблем, культурних та політичних цінностей та навіть на політичні переконання. Водночас, масова культура може викликати певні проблеми, такі як стереотипи, комерціалізація та втрата культурної спадщини. Загальновизнаною ознакою масової культури є те, що вона спрямована на масове виробництво та споживання, а також на максимальне поширення серед населення. Вона зазвичай заснована на використанні простих та легко зрозумілих засобів виразності, які можуть бути зрозумілі для широкого кола людей. Окрім того, масова культура зазвичай створюється з метою отримання прибутку. Це означає, що вона стає підприємницькою діяльністю, яка базується на продажу товарів та послуг. У масовій культурі майже завжди присутня реклама, яка має на меті залучити більше глядачів або слухачів.

Окрім того, масова культура може стимулювати створення стереотипів та сприяти конформізму у суспільстві. Це може мати негативний вплив на індивіда, який може відчувати тиск соціальних норм та стандартів, встановлених масовою культурою.

Загалом, масова культура є невід'ємною частиною сучасного світу та має великий вплив на суспільство в цілому. Вона є об'єктом вивчення для багатьох галузей науки та мистецтва, а також потребує аналізу та критичної оцінки з погляду її впливу на культурну ідентичність людини та суспільства в цілому [11, с.152].

Також важливо зазначити, що масова культура зазвичай орієнтована на широку аудиторію, яка має різні соціальні, економічні та культурні

характеристики. Тому вона може бути простішою та менш складною у порівнянні з вищою культурою, що призводить до зниження рівня культурного розвитку суспільства в цілому.

Локальна культура є проявом культурного життя окремих територій, груп населення, етнічних громад і т.д., які відрізняються від загальних стандартів та норм культури. Це можуть бути традиції, звичаї, мова, музика, народне мистецтво, кулінарні страви, різноманітні ремесла, релігійні вірування тощо, які передаються з покоління в покоління в межах конкретної локалізованої спільноти.

Локальна культура формується під впливом природно-географічних, історичних та соціально-економічних умов, що визначають її специфіку та особливості. Оскільки локальна культура має прямий зв'язок з територією, на якій вона існує, то вона є досить унікальною та неповторною, оскільки кожна територія має свої особливості, які впливають на культурний розвиток спільноти. Локальна культура може відрізнитися від загальновизнаних культурних стандартів та норм, тому її вивчення та збереження має велике значення для збереження культурної різноманітності та національної спадщини.

Крім того, локальна культура має глибокі історичні корені, що зв'язані з історією та традиціями певної території або групи людей. Ці корені часто зберігаються та передаються з покоління в покоління через різноманітні форми народної творчості, фольклору, міфів та легенд.[9,с. 76]

Основними рисами локальної культури є традиційність, унікальність та спрямованість на відображення конкретної групи або території. Локальна культура передається в основному усно та через неписьмові твори, і часто має в собі елементи релігійної та містичної сфери. Локальна культура є важливою складовою національної культури, оскільки вона відображає

місцеві особливості та внесок різних груп населення у формування культурної спадщини.

Важливо зазначити, що масова та локальна культури не є абсолютною та чіткою розділенням, вони постійно взаємодіють та впливають одна на одну. Масова культура може засвоювати елементи локальної культури та адаптувати їх до широкої аудиторії, змінюючи при цьому їх значення та контекст. З іншого боку, локальна культура може використовувати масові елементи, щоб змінити свій стиль та взаємодіяти з більш широкою аудиторією.

Відмінність між масовою та локальною культурою полягає в тому, що масова культура є відкритою та доступною для широкого загалу, тоді як локальна культура зберігається та передається в основному в рамках певної групи або території. Масова культура зазвичай має стандартизовані та комерціалізовані форми вираження, такі як музика, кіно, телебачення та інтернет, тоді як локальна культура частіше має непередбачувані та емоційно заряджені форми, такі як народні свята, обряди, традиції та ремесла.

Масова та локальна культури взаємодіють між собою та взаємодіють з соціальними та політичними процесами в українському суспільстві. Ця взаємодія може бути позитивною, якщо масова культура не відкидає локальних традицій та дотримується принципів культурної різноманітності. Однак, вона також може мати негативний вплив, якщо висувається вимога до зведення всіх культурних проявів до єдиного стандарту.

Таким чином, взаємодія масової та локальної культур в Україні має складний та багатогранний характер, що вимагає дослідження та аналізу з різних точок зору.

1.2 Тенденції взаємодії масової та локальної культур в українському суспільстві наприкінці XX – початку XXI століття

Поняття масової та локальної культур є важливими для розуміння динаміки сучасного українського суспільства, зокрема його культурної сфери. Взаємодія між цими двома типами культури є складною та динамічною. У цьому підрозділі ми розглянемо тенденції взаємодії масової та локальної культур в Україні наприкінці XX – початку XXI століття.

Взаємодія масової та локальної культур в українському суспільстві може бути розглянута з точки зору культурологічної методології, що дає можливість розуміти та аналізувати цей процес у більш глибокому контексті. Культурологічна методологія розглядає культуру як систему символів, цінностей, звичаїв та практик, які формують ідентичність і взаємодію людей у суспільстві [19, с. 70]. Культурологічна методологія дозволяє досліджувати взаємодію масової та локальної культур з різних точок зору.

Масова культура може впливати на локальну культуру шляхом широкого поширення споживацьких звичок та культурних продуктів, що може привести до зміни культурного ландшафту та культурних практик в місцевих спільнотах. З іншого боку, локальна культура може впливати на масову культуру через внесення унікальних елементів в глобальну культурну сферу та формування нових культурних трендів.

Культурологічна методологія також дозволяє досліджувати вплив масової культури на формування ідентичності та стереотипів в суспільстві. Це може бути особливо важливим для вивчення міжкультурної взаємодії та формування толерантної культурної поведінки.

В культурології, взаємодія масової та локальної культур є складним явищем, що вимагає уваги до конкретних практик та проявів. Масова культура, що

охоплює широкі маси людей, зазвичай характеризується стандартизацією, масовим виробництвом та широким поширенням. У той же час, локальна культура виражає ідентичність конкретної місцевої спільноти, має унікальні традиції, мову, обряди та символи.

Аналізуючи взаємодію масової та локальної культур, слід звернути увагу на такі практичні аспекти, як фестивалі та продукти культури. Фестивалі можуть стати майданчиком, де масова та локальна культури зустрічаються, взаємодіють та перетинаються. На фестивалях можна спостерігати вплив масової культури на локальну через представлення популярних музичних жанрів, модних тенденцій або масових форматів розваг. З іншого боку, локальні елементи, такі як народні традиції, ремесла, національна кухня, також можуть знайти своє місце в масових фестивалях, сприяючи їхньому збереженню та популяризації.

Крім того, продукти культури, такі як кіно, музика, література, відображають взаємодію масової та локальної культур на більш глибокому рівні. Масові культурні продукти, такі як фільми чи музика, впливають на смаки та уподобання широкої аудиторії. Одночасно, локальні твори мистецтва незважаючи на свою обмежену аудиторію, виступають як важливий інструмент підтримки і збереження унікальності культурних традицій та ідентичності певної спільноти. Ці твори можуть включати народні легенди, місцеві мотиви та символи, що допомагають зберегти унікальну культурну спадщину.

В культурологічній методології, аналіз взаємодії масової та локальної культур розкриває багатогранність та взаємозалежність цих явищ. З одного боку, масова культура може приносити нові тенденції та ідеї, що стимулюють креативність та розвиток локальної культури. З іншого боку, локальна культура зберігає унікальність та специфіку, надаючи масовим проявам культури особливий колорит та глибину.

Цей аналіз важливий для розуміння сучасної культурної динаміки. Взаємодія масової та локальної культур є не лише питанням пристосування до змін, але й можливістю збагачення культурного простору, зміцнення ідентичності та побудови міжкультурного діалогу.

На початку незалежності України в 1991 році, країна відчула сильний вплив масової культури, яка проникла з Заходу та Росії. Це стало причиною того, що локальна культура почала втрачати свою популярність. Проте, з часом ситуація змінилася. Україна змогла знайти свій унікальний культурний стиль, заснований на духовних традиціях та національній ідентичності.

Після розвалу СРСР в 1990-х роках в Україні почали з'являтися нові масові культурні явища, які відображали нові реалії та потреби суспільства. Однією з головних тенденцій стала зростаюча популярність заходів на відкритому повітрі, таких як музичні фестивалі та різноманітні масові заходи, що проводилися на вулицях міст. Це відображало не тільки зміну в попиті на розваги, але і вплив культури Заходу та глобалізації на українську масову культуру.

Однією з головних характеристик масової культури в 1990-х роках став зростаючий вплив зарубіжних культурних тенденцій на українське суспільство. Популярність західних культурних продуктів, таких як музика, кіно та телебачення, зросла в Україні після того, як було скасовано державну цензуру, що дозволило доступ до зарубіжних культурних продуктів та ідей. Багато нових масових культурних явищ відображали цю глобалізацію та культурну різноманітність, зокрема зростаючу популярність європейської та американської музики, моди та стилю життя.

Однак, наряду з цим, українська масова культура також розвивалася із збереженням свого національного та культурної ідентичності. Українські музиканти та художники стали більш активними та успішними на

міжнародній арені, привертаючи увагу до української культури та традицій.[11, с. 206]

Українська масова культура також зазнала значних змін у 1990-х роках. З'явилися нові медіа-компанії, які зосередилися на розвитку телебачення, радіо та преси, та почали виробляти нові телепрограми та фільми. Було створено нові видавництва, які випускали як класичні, так і сучасні літературні твори.

Значно зросла кількість культурних заходів, таких як концерти, виставки, фестивалі, які відбувалися в Україні. З'явилися нові музичні гурти, які стали популярними в Україні та за її межами. Культурні фестивалі стали ширшими, більш міжнародними та багатограннішими. Значно збільшилася кількість туристів, які відвідували Україну з різних країн світу, що стимулювало розвиток туризму та масової культури в країні.

У 2000-х роках масова культура продовжувала зростати та розвиватися в Україні. Телебачення та радіо стали більш різноманітними, з'явилися нові медіа-компанії, які спеціалізувалися на виробництві різноманітних телепрограм та інформаційних матеріалів.

Наприкінці 1990-х та на початку 2000-х років в Україні відбувалися значні зміни в масовій культурі. З'являлися нові формати телебачення, зокрема приватні канали, які конкурували з державними. Популярність отримували різноманітні розважальні програми, такі як "Х-фактор" і "Україна має талант", які стали багатосезонними проектами зі стабільною аудиторією. Також з'являлися нові жанри музики, які стали популярними в українському музичному просторі, зокрема реп і хіп-хоп.

У культурному житті України стали популярними музичні фестивалі, які привертати багато відвідувачів з різних країн світу. Також з'явилися нові кінотеатри та театри, де можна було побачити як закордонні, так і українські фільми та вистави.

З появою нових медіа та технологій в Україні з'явилися нові масові культурні явища та тенденції, що різко відрізнялися від попередніх етапів розвитку масової культури в Україні.

Після розвалу СРСР у 1990-х роках спостерігається зростання інтересу до локальної культури в Україні. Зокрема, відбувається популяризація традиційних народних звичаїв, мистецтва та ремесел, що стали запорукою національної самобутності та культурного багатства України[7, с. 233]. Особливої популярності набуває народна музика, яка виконується як у народному виконанні, так і у сучасному інтерпретаціях. У цей період також активізується мистецтво народної словесності, зокрема, поезії та прози, що описують національну історію та культуру.

Значний внесок у розвиток локальної культури внесли національні та місцеві фестивалі та конкурси, які з'явилися в Україні в 1990-х роках. Такі заходи дозволяють виявляти таланти і підтримувати мистецькі напрями, що забезпечує зростання рівня культурного розвитку у всіх регіонах країни. Особливо важливою роллю у збереженні традицій та розвитку локальної культури в Україні відіграє робота місцевих культурних центрів, які організовують різноманітні заходи, спрямовані на популяризацію національних традицій та мистецтва.

Після розпаду СРСР в Україні настала епоха розвитку локальної культури, яка дала можливість різноманітнити культурний простір країни і зберегти унікальність та ідентичність різних регіонів. З'явилась можливість вільного розгортання культурних процесів, що було обмежене в радянські часи.

У 1990-х роках народний рух, який сформувався в роки гласності та перебудови, став знаковою подією в історії України[18, с. 422]. Він сприяв зростанню інтересу до національної культури та традицій, а також популяризації локальної культури. Відбувалися різноманітні фестивалі, ярмарки, концерти та інші культурні заходи.

Однією з важливих тенденцій взаємодії масової та локальної культур в Україні є збереження традицій та національної ідентичності. Сьогодні багато українців зберігають традиції своїх предків, розвивають та пропагують національну культуру. Це можна спостерігати на різних рівнях – від сільських громад до великих міст[1, с. 127]. Зокрема, у багатьох регіонах України проводяться фестивалі та конкурси національної культури, де місцеві жителі можуть продемонструвати свої знання та вміння.

Однак, разом з тим, національна культура України також стикається з викликами, що пов'язані з масовим інформаційним простором та культурною глобалізацією. Велика кількість іноземних культурних тенденцій та впливів може призвести до зниження ролі локальних традицій та віддалення від національного самоусвідомлення [3, с. 32]. У зв'язку з цим, важливим завданням стає збереження і розвиток локальної культури.

З іншого боку, українська локальна культура продовжує жити і розвиватись у різних формах, від традиційного фольклору до сучасної художньої творчості. Часто локальна культура поєднується з масовою культурою, і з цього з'єднання з'являються нові форми виразності. Наприклад, популярний український гурт "Океан Ельзи" поєднує у своїх піснях елементи української музичної традиції з рок-музикою, створюючи таким чином унікальну синтезовану музику, яка привертає широку аудиторію як в Україні, так і за її межами.

Українське суспільство відчуває потребу як у масовій, так і в локальній культурі, і тому взаємодія між цими двома формами культури стає все більш актуальною. На сьогоднішній день масова культура все ще має значний вплив на українське суспільство.

РОЗДІЛ II

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ МАСОВОЇ ТА ЛОКАЛЬНОЇ КУЛЬТУР В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

2.1 Аналіз проявів взаємодії масової та локальної культур в українському суспільстві наприкінці XX – початку XXI століття

Аналіз проявів взаємодії масової та локальної культур в українському суспільстві наприкінці XX – початку XXI століття є досить складною та багатоаспектною темою. Взаємодія цих двох культурних феноменів може мати як позитивні, так і негативні наслідки. Одним з прикладів позитивної взаємодії можна назвати розвиток фольклорної музики та виконавців, які поєднують традиційні українські мотиви з елементами сучасної музики [6, с. 477]. Наприклад, українські етно-рок гурти як "Океан Ельзи", "Друга Ріка",

"Тартак" та інші активно використовують у своїх піснях традиційні українські мелодії, народні інструменти та тексти. Такі гурти як "DakhaBrakha", "Odyn v Kanoe", "KozakSystem" поєднують у своїй творчості елементи української традиційної музики з сучасними жанрами, такими як етно-рок, хіп-хоп, техно. Це дає можливість не лише привернути увагу широкої аудиторії, а й зберегти та пропагувати українську музичну культуру серед молодого покоління. Це дозволяє їм залучити до своєї аудиторії любителів як сучасної музики, так і тих, хто цінує індивідуальність та культурну спадщину своєї країни.

Ще одним прикладом можна назвати використання національної символіки у масовій культурі. Так, з часів незалежності України, український прапор та герб стали не тільки символами держави, а й елементами масової культури. Їх можна побачити на різних предметах, від одягу та аксесуарів до реклами та кінофільмів. Це сприяє популяризації національної ідентичності та залученню широкої аудиторії до збереження національних традицій та культурної спадщини.

Крім того, взаємодія масової та локальної культур може проявлятися у таких аспектах, як гастрономія, народні звичаї та обряди, традиційне мистецтво тощо.

Крім музики, прикладом взаємодії масової та локальної культур може бути використання елементів традиційного українського вбрання у модному одязі. Наприклад, дизайнер Іван Фролов створює колекції, в яких поєднує традиційні українські візерунки та вишивку з сучасними формами та фасонами одягу. Це дозволяє не лише зберегти культурну спадщину, а й привернути увагу світової модної індустрії до українського мистецтва та ремесла. Також можна зазначити прояви взаємодії масової та локальної культур у кулінарії. Наприклад, популярні українські ресторани пропонують своїм відвідувачам страви, які поєднують у собі традиційні українські

інгредієнти з сучасними кулінарними технологіями та інгредієнтами з інших країн світу.

Також можна відзначити тенденцію до використання української мови у масових медіа. Наприклад, національні радіостанції та телеканали включають у свої програми українську музику та фільми. Це сприяє популяризації локальної культури серед масової аудиторії.[6, с. 476]

Зв'язок між масовою та локальною культурою можна розглянути на прикладі літератури. Наприклад, в українській літературі на початку 21 століття можна спостерігати взаємодію різних культурних шарів.

Значний вплив на розвиток взаємодії масової та локальної культур має також розвиток технологій та доступу до Інтернету. Зараз кожен може дізнатись більше про українську культуру, історію та традиції завдяки доступності відповідної інформації в Інтернеті. Також можна відзначити розвиток онлайн-культури та створення спільнот в соціальних мережах, що відображають певну локальну культуру або підтримують українські традиції.

З моменту незалежності України було започатковано чимало фестивалів, які стали символами взаємодії масової та локальної культур.

Одним з найвідоміших і успішних є фестиваль сучасної культури «Gogolfest», який проводиться щорічно з 2007 року в Києві. Цей фестиваль є одним з найбільших та найвідоміших у світі, і пропонує відвідувачам широкий спектр заходів, включаючи вистави, мистецькі проекти, музику, театр, літературу та кіно. На фестивалі демонструються багато проявів сучасного мистецтва, такі як театр, музика та кіно.

Ще одним прикладом фестивалю, на якому відбувалася взаємодія масової та локальної культур, є фестиваль етнічної музики "Країна Мрій", який

започатковано у 2004 році. Перший фестиваль відбувся у Києві. Цей фестиваль був присвячений українській культурі та її спадщині, і зібрав на одному місці мистецькі колективи з різних куточків України, які демонстрували свої різноманітні творчі напрями. "Країна мрій" демонструє національну самобутність української культури. За допомогою даного фестивалю презентуються вагомі приклади української та світової музики, народних ремесел та національної кухні.

Також дуже важливим прикладом є фестиваль "Червона рута", який є одним з найвідоміших фестивалів української популярної музики, який відбувається раз на два роки, починаючи з 1989 року. Фестиваль був заснований з метою просування української поп-музики та знайомства глядачів із талановитими виконавцями [6, с. 473].

За час свого існування фестиваль "Червона рута" став справжнім каталізатором розвитку української музичної індустрії. Саме на цьому фестивалі було відкрито багато молодих талановитих виконавців, які стали популярними на всій території України. Фестиваль також сприяв створенню нових форматів та жанрів музики, зокрема українського етно-попу.

На фестивалі "Червона рута" виступали як дуже відомі виконавці, так і локальні маловідомі виконавці і колективи. Окрім виступів зірок, фестиваль також включав різноманітні конкурси та інтерактивні заходи, що дозволяли глядачам більш детально ознайомитися з українською поп-культурою та взаємодіяти зі своїми улюбленими виконавцями.

Фестиваль "Червона рута" також став важливою платформою для співпраці між масовою та локальною культурою в Україні. У складі учасників фестивалю часто були представники різних регіонів України, що дозволяло представити національну культуру та традиції кожної місцевості. Таким чином, фестиваль "Червона рута" сприяв збереженню локальної культури та інтегрування її у масову культуру.

Також один з важливих фестивалів в контексті даної теми є фестиваль "Печенізьке поле".

Фестиваль "Печенізьке поле" - це щорічний культурно-мистецький захід, що проходить на території Печенізького водосховища, що на Харківщині. Фестиваль заснований в 2001 році та має на меті збереження та просування культурної спадщини території, на якій він проводиться.

Фестиваль відбувається на мальовничій поляні, що знаходиться поблизу села Печеніги Харківської області. Учасники фестивалю представляють мистецькі колективи та виконавців з різних регіонів України, а також з інших країн.

Головними подіями фестивалю є концерти української народної музики, народного співу та танцю, виставки народної майстерності, майстер-класи з різних видів народного мистецтва та звичаїв, спортивні змагання, ігри та забави для дітей та дорослих.

Одним з найцікавіших етапів фестивалю є конкурс народної пісні та танцю, де учасники змагаються у виконанні народних пісень та танців своєї регіону. Цей конкурс не тільки допомагає зберегти і передати наступним поколінням традиції та звичаї свого регіону, а й знайомить учасників та гостей фестивалю з культурою інших регіонів України.

Фестиваль "Печенізьке поле" також має важливу екологічну складову. Організатори фестивалю докладають зусиль для збереження природи і довкілля, проводять кампанії зі збереження лісів, прибирання території та екологічну освіту для відвідувачів.

Говорячи про фестивалі не можна не згадати про всеукраїнсько відому ярмарку, одну з найбільших ярмарок в Україні - "Сорочинська ярмарка".

Ярмарка "Сорочинська ярмарка" - одна з найбільш відомих та популярних ярмарок України, що проводиться у селі Великі Сорочинці на Полтавщині. Ця ярмарка має давню історію і з'єднує українців з різних регіонів країни.

У 1990-х роках, після розвалу СРСР, "Сорочинська ярмарка" стала важливим культурним заходом, який зберігав національну та історичну спадщину України. На ярмарці демонстрували різноманітні майстер-класи з народних ремесел, виставки народного мистецтва, народні танці та пісні.

Організатори "Сорочинської ярмарки" ставили собі за мету відродження традицій української культури, пропагування національних цінностей та збереження національного духу. У рамках ярмарки проводилися виставки фольклору, змагання в народних іграх, конкурси вишиванок, майстер-класи зі створення традиційних українських речей та інші заходи.

"Сорочинська ярмарка" стала місцем зустрічей для творців народного мистецтва, а також для багатьох туристів, які бажали побачити і відчутти неповторну атмосферу української культури та традицій. У наш час "Сорочинська ярмарка" продовжує приваблювати туристів з усієї України та з-за кордону, що свідчить про її важливість для розвитку масової та локальної культури.

Аналіз проявів взаємодії масової та локальної культур в українському суспільстві наприкінці ХХ – початку ХХІ століття показує, що взаємодія цих двох видів культур є складним і багатогранним явищем. Сучасні технології та засоби масової комунікації, з одного боку, стимулюють глобалізацію культури, з іншого боку, зберігаються та зміцнюються традиції та національні особливості[13, с. 135].

Фестивалі та інші культурні заходи стають важливими практичними аспектами взаємодії масової та локальної культур в Україні. Такі заходи створюють можливості для взаємодії та обміну між різними культурами, сприяють розвитку культурного туризму та популяризації національної культури.

Продукти культури, такі як література, музика, театр, кіно, мистецтво, також важливі для взаємодії масової та локальної культур. Вони створюють

можливості для розуміння та оцінки інших культур, поглиблення знань та сприяють побудові діалогу між різними культурними спільнотами[15, с. 86].

Таким чином, взаємодія між масовою та локальною культурою в Україні є важливим явищем, яке має практичне значення для розвитку культури, популяризації національної спадщини та підвищення культурної освіченості населення.

2.2 Імпорт культури в Україну: вплив на масову та локальну культуру

В 90-х роках ХХ століття українська культура була під впливом світових тенденцій, а також відчуттям відкритості до зовнішнього світу, що привело до збільшення імпорту культури в Україну. Імпорт культури означає прийняття, поширення та адаптацію елементів культури, що приходять з інших країн. Вплив імпорту культури на масову та локальну культуру України відображається в різних аспектах життя, зокрема у музиці, кіно, телебаченні, літературі та мистецтві.

Імпорт культури в Україну став однією з ключових характеристик культурного життя у другій половині ХХ століття. Завдяки розвитку телевізійної та кінематографічної індустрії, зростанню туризму та міграції, а також широкому поширенню інтернету, імпорт культури зарубіжних країн зайняв значне місце в культурному житті України.

Імпорт культури став надзвичайно популярним у 1990-х роках після розпаду СРСР та входження України до світової спільноти [8, с.233]. Зокрема, імпорт культури був пов'язаний з розвитком кабельного телебачення, наявністю доступу до інтернету, зростанням туризму та іншими факторами. У результаті Україна стала більш відкритою до зовнішнього світу і отримала доступ до культурних продуктів з усього світу.

Україна, як країна з багатою культурною спадщиною, завжди була відкритою до інших культурних традицій і звичаїв. Однак зміна політичної ситуації та відкриття кордонів на початку 1990-х років сприяли масовому імпорту культури в Україну, що відразу ж сильно вплинуло на масову та локальну культуру країни.

Один з важливих аспектів імпорту культури - це вплив на масову та локальну культуру. Імпортна культура може впливати на масову культуру шляхом зміни її стандартів, технологій та стилів. Це може бути видимо в телебаченні, рекламі, моді, спорті та інших сферах масової культури. Однак імпортна культура може також впливати на локальну культуру, допомагаючи розширити її границі, привносячи нові ідеї та техніки[12, с. 573].

Один з найвідоміших прикладів впливу імпортової культури на масову та локальну культуру в Україні - це поширення західної музики. У 1990-х роках західна музика стала популярною серед молоді в Україні. Це призвело до того, що місцеві музиканти почали змінювати свій стиль на підґрунтівський та рок-н-рол, щоб привернути більше уваги до своєї творчості. Це змінило ландшафт музичної індустрії в Україні, дозволивши з'явитися новим виконавцям та гуртам, які стали популярними в країні та за її межами.

Якщо говорити про музичну сферу, в Україні з'являються все більше та більше музичних фестивалів, які приваблюють вітчизняних та закордонних виконавців. Наприклад, такі фестивалі як «AtlasWeekend», «UparkFestival», «KoktebelJazzFestival», Жива вода та багато інших, на яких можна почути різні жанри музики, від українського попу та року до електронної музики та джазу. Багато фестивалів мають інтернаціональний формат, тому що на них виступають виконавці з різних країн світу.

Також можна згадати про те, що в Україні з'являються все більше різноманітних ресторанів з міжнародною кухнею. Наприклад, у Києві

з'явилися ресторани італійської, японської, китайської та іншої кухні, де можна скуштувати страви, що популярні в різних країнах світу. Такі ресторани не тільки дають можливість скуштувати нові страви, але й познайомитися з культурою країн, де ці страви походять.

Крім того, у наш час все більше українців мандрують за кордон та ознайомлюються з культурою різних країн. Наприклад, молодь часто їздить на стажування або навчання за кордон, де вони можуть познайомитися з новими людьми та традиціями, а також вивчити іноземну мову.

Крім кіно та музики, імпорт культури також відображався на інших аспектах масової та локальної культури в Україні, зокрема на моді, кулінарії та наукових дослідженнях.

Одним з найбільш очевидних прикладів імпорту культури в Україну в цей період є вплив західної моди. Завдяки доступності інформації про моду з інших країн через телебачення, інтернет та журнали, українці почали приймати західні тенденції у своєму одязі. Іноземні бренди та дизайнери також почали активніше входити на український ринок, що зробило світову моду більш доступною для місцевих жителів. Зокрема, багато українських дизайнерів відображають західні впливи в своїх колекціях, що свідчить про вплив західної культури на українську модну індустрію.

Також варто відзначити, що імпорт культури мав свої негативні наслідки для масової та локальної культури. Наприклад, з популяризацією західної музики та кіно, поширенням інтернету та соціальних мереж, де домінують англійськомовні контент і культурні стандарти, можна спостерігати зниження інтересу до власної культури та мови, а також втрату ідентичності [7, с.234].

Загалом, імпорт культури в Україну в цей період мав як позитивний, так і негативний вплив на масову та локальну культуру. Він змінив культурний ландшафт країни, розширив культурний простір та збагатив культурну спадщину України. Однак, водночас він поставив виклики перед українською культурою та мовою, зумовив зниження інтересу до власних культурних цінностей та ідентичності.

Однак, як і в будь-якому процесі імпорту культури, існує ризик культурної асиміляції, коли національна культура поступово зникає внаслідок домінування іншої культури [15, с.97]. Це може статися, якщо впровадження іноземних культурних елементів не збалансоване, або якщо воно супроводжується недооцінкою індивідуальності та унікальності власної культури.

Таким чином, імпорт культури може бути корисним як для масової, так і для локальної культури, але його потенційні переваги та недоліки повинні бути уважно взяті до уваги, щоб забезпечити гармонійний розвиток культури в Україні.

2.3 Культурна експансія Росії в Україні та її вплив на локальну культуру

Культурна експансія Росії в Україні вплинула на формування і розвиток локальної культури України на протязі багатьох століть. Цей процес почався ще після приєднання України до Російської імперії в XVIII столітті, дуже активно продовжився у радянський період і також після розвалу СРСР.

Після приєднання України до Російської імперії російська мова стала домінуючою мовою у всіх сферах життя. Вона була змушена конкурувати з українською мовою, що призвело до того, що українська мова була заперечена та піддавалася різним обмеженням. Незважаючи на це, українці продовжували використовувати українську мову у побуті та у мистецтві.

У період радянської влади культурна експансія Росії в Україні набула масштабного характеру. Цей процес був дуже активним у 20-30-х роках ХХ століття, коли радянська влада активно проводила політику "русифікації" національних республік, зокрема України. Саме в цей період з'явилися такі прояви культурної експансії, як зміна найменувань міст, сел, вулиць та площ, введення російської мови в школах та установах, просування російської культури на території України.

У радянський період вплив культурної експансії Росії на Україну значно збільшився, оскільки цей час був періодом активної політики щодо російської ідеології та культури. У цей період, радянська влада розглядала Україну як частину Радянського Союзу, що повинна бути інтегрована в єдиний радянський простір.

Одним зі засобів, що використовувались для здійснення культурної експансії, була політика "русифікації" - спроба зробити російську мову і культуру домінуючою на території України. У радянській школі, де навчання провадилося майже виключно російською мовою, було пропаговано російську культуру і історію, а українську культуру та мову підрівнювали до рівня регіональної мови, незважаючи на те, що Україна була однією з республік Союзу.

У радянській культурі були створені культурні знакові образи, які стали популярними і в Україні. Ці образи мали важливу роль у підтримці "російського світогляду" в Україні.

Після розпаду Радянського Союзу в 1991 році в Україні відбулося відродження національної культури та розквіт локальних культур. Україна отримала незалежність і стала здатною формувати свою культурну політику самостійно[10, с. 203].

Однак, в період переходу до нових умов розвитку, було необхідно розбиратися зі спадщиною радянської епохи, яка залишила значний слід на

культури та суспільстві України. Українська культура відчула себе обмеженою у вільному розвитку внаслідок сильного впливу радянської культурної політики, що мала цілі створення "радянської людини" з уніфікованими культурними цінностями.

У цей період було проведено значну роботу з відновлення та підтримки української культури. Було створено нові культурні інституції та видання, відкрито нові театри, музеї, галереї. З'явилося більше можливостей для промоції та розвитку української культури в межах країни та за її межами. Було проведено ряд культурних фестивалів, концертів, виставок, на яких українська культура мала змогу проявитися та знайти нові аудиторії.

У період з кінця ХХ до початку ХХІ століття в Україні відбувалася активна культурна експансія з боку Росії, що сильно вплинула на локальну культуру та стала одним із факторів, що формували сучасну культурну карту України.

Початок 90-х років минулого століття був періодом розквіту української культури. Після років радянської тоталітарної системи, коли українська культура пригнічувалася, настав час змін [7, с. 231]. Відтоді, українські художники, літератори, музиканти почали активно виходити на міжнародну арену, а українська культура стала все більш відомою в світі. Однак, з часом змінювалася геополітична ситуація, зокрема в Російській Федерації, що призвело до зміни відношень між Україною та Росією.

З початком ХХІ століття культурна експансія Росії в Україні продовжується, проте у більш субтильній формі. Російськомовні телеканали та фільми продовжують популяризуватися в Україні, але на відміну від минулих років, їхній вплив не такий великий через появу інших медіа та інформаційних каналів.

Зараз важко уявити українське телебачення без російських програм, фільмів, серіалів та інших продуктів масової культури. На протязі останніх десятиліть

російська культура в Україні виконувала різні функції, які можна охарактеризувати як позитивні, так і негативні.

Однією з позитивних функцій була збільшення різноманітності культурних продуктів, які стали доступними для української аудиторії. Російські фільми та серіали були популярними серед глядачів з різних соціальних та етнічних груп, що стало свідченням розвитку культурної толерантності в українському суспільстві.

Проте однією з негативних наслідків російської культурної експансії є вплив на українську мову та ідентичність. Велика кількість російських програм та продуктів масової культури, які перекладалися на українську мову, мали російськомовний акцент та пропагували російську культуру та ідеологію. Це призвело до збільшення використання російської мови серед українців та зменшення інтересу до української мови та культури.

Музична сфера є одним з найяскравіших проявів культурної експансії Росії в Україні та має значний вплив на локальну культуру.

Україна та Росія мають багатовікову спільну історію та культурні зв'язки, що впливають на музичний обмін між цими двома країнами. Російські музиканти та гурти здобули велику популярність серед української аудиторії та впливають на музичні уподобання молоді.

Російські популярні виконавці виступають на українських концертних майданчиках та збирають тисячі шанувальників. Їхні пісні стають хітами в Україні та часто звучать на радіо та телебаченні. Це призводить до популяризації російської музики та впливу її стилів, мелодій та текстів на українську молодь.

Крім популярної музики, російський рок-жанр також має свій вплив на українську музичну сцену. Гурти, які зародилися в Росії, здобули велику

популярність українських слухачів. Багато українських рок-гуртів також надихаються російським роком та переймають його стиль та звучання.

Ці приклади ілюструють різноманітність проявів культурної експансії Росії в Україні та її вплив на локальну культуру. Вони свідчать про взаємодію масової та локальної культур з точки зору культурологічної методології, а також про неоднозначність цього впливу. Для одних вона може бути джерелом нових культурних знань, сприяти розширенню горизонтів та культурній різноманітності, а для інших вона може становити загрозу для збереження та розвитку української культурної ідентичності.

На початку XXI століття в Україні суспільство стало прискіпливіше відноситись до російської культури та імпорту культурних продуктів з Росії [14, с. 211]. З'явилась необхідність захищати українську культуру та забезпечувати її розвиток. Це проявилось у забороні на імпорт російських фільмів та книжок, які відображали негативний вплив Росії на українську культуру та історію.

Ще одним прикладом можна назвати підтримку українських музичних та театральних колективів державою, що сприяло зростанню популярності української культури та її захисту від впливу Росії.

Культурна експансія Росії має помітний вплив на українську культуру. Через різноманітні канали російська культура проникає українське суспільство і впливає на менталітет, цінності та культурні вподобання.

Російська культурна експансія викликає як позитивні, так і негативні реакції серед українського населення. Деякі люди бачать це як зближення між народами, обмін ідеями та культурними цінностями, тоді як інші сприймають це як загрозу для української ідентичності та незалежності. Варто зазначити,

що українська культура має свої унікальні риси та цінну спадщину, які потребують підтримки та захисту.

Україна, як незалежна країна, має можливість самостійно формувати свою культурну політику та зберігати свою ідентичність, приймаючи вплив з інших країн, включаючи Росію, але й залишаючи простір для розвитку та підтримки власної української культури.

Розуміння та аналіз культурної експансії Росії в Україні є важливим для розгортання діалогу та розвитку української культури. Цей процес має бути спрямований на збереження унікальності та розмаїття української культури, підтримку молодих талановитих українських митців та визначення власного культурного шляху, що сприятиме розвитку країни та зміцненню національної свідомості.

2.4 Роль медіа та інтернету у формуванні взаємодії масової та локальної культур

З моменту зародження і до сьогодні, медіа займали і продовжують займати важливе місце в культурному житті людства. Медіа можуть бути різними формами комунікації, які використовуються для передачі інформації, ідеї, цінностей, емоцій, інтерпретації подій та багато іншого. Медіа можуть включати газети, журнали, радіо, телебачення, кіно, інтернет-ресурси тощо[2, с. 13].

У сучасному світі медіа мають великий вплив на формування культурних стереотипів, вірувань та цінностей. Це особливо відноситься до телебачення та Інтернету, які є двома найпоширенішими формами медіа в сучасному світі.

Телебачення є масовим засобом медіа, який з'єднує масову та локальну культуру. Через телевізор люди можуть отримувати інформацію про події в інших країнах та регіонах, познайомитися з новими культурами, традиціями,

музикою, танцями та іншими формами мистецтва. В той же час, телебачення може мати і негативний вплив на локальну культуру, наприклад, за рахунок того, що він пропагує стандарти краси та поведінки, які не відповідають місцевим традиціям та культурі.

Інтернет також є важливим засобом медіа, який з'єднує масову та локальну культуру. Інтернет дає можливість людям з різних куточків світу зв'язуватися між собою та обмінюватися інформацією.

Україна, як і багато інших країн світу, переживає великий розвиток медіа та інтернету в останні десятиліття. Це стало однією з головних причин змін у культурному просторі країни, а також у взаємодії масової та локальної культур.

Одним з головних напрямків впливу медіа на культуру є їх роль у формуванні глобальної культури. Медіа допомагають розповсюджувати нові ідеї, технології та культурні практики з одних країн до інших. Наприклад, музика, фільми та інші масові культурні продукти з інших країн можуть бути доступні через інтернет, телебачення та інші медіа, що впливає на культурну самоідентифікацію та сприяє культурній гомогенізації.

Однак, на відміну від глобальної культури, локальна культура може бути впливовою на формування та збереження національної самосвідомості та ідентичності.

З одного боку, медіа та Інтернет можуть сприяти зближенню масової та локальної культур в Україні, а з іншого - можуть створювати певні ризики для збереження та розвитку української культури.

З іншого боку, розповсюдження масових медіа та інтернету може мати вплив на локальну культуру України, зокрема на мову та традиції. Наприклад, широке використання російської мови в медіа та Інтернеті може сприяти поширенню російської культури та зниженню значення української мови.

Також інтернет може сприяти розповсюдженню іноземної культури та значно змінити сприйняття локальної культури в Україні.

Також, можна зазначити роль інтернет-спільнот у формуванні взаємодії масової та локальної культур в Україні. Завдяки соціальним мережам та спільнотам, люди можуть об'єднуватись навколо спільних інтересів та цінностей, незалежно від географічного місця проживання [4, с.1-2]. Наприклад, спільноти україномовних блогерів, фанатські клуби українських гуртів чи спільноти любителів української кухні допомагають зміцнити відчуття національної самосвідомості та формувати спільну культурну ідентичність.

Однак, необхідно зазначити, що інтернет також може бути інструментом для впливу на масову культуру та дестабілізації локальної культурної спадщини. Наприклад, поширення фейкових новин, маніпуляції інформацією, створення підроблених культурних об'єктів та адаптація місцевих традицій під зарубіжні стандарти може спричинити деградацію локальної культури та втрату її особливостей.

Поміж медіа, які активно впливали на формування взаємодії масової та локальної культур в Україні, можна виділити телебачення та радіо. В період радянської влади телебачення було монополізовано державою і використовувалося як інструмент пропаганди та інформаційного контролю населення. Водночас, радіо могло бути засобом збереження та поширення національної культури, особливо в сільській місцевості, де було менше доступу до телевізорів.

Зараз, у зв'язку з швидким розвитком інтернету, все більше людей отримує доступ до світових медіа та відкривається для них можливість спілкуватися та обмінюватися ідеями з людьми з інших країн. Це сприяє зближенню культур та розвитку культурного плюралізму.

Також, інтернет дає змогу людям з різних регіонів України вільно обмінюватися культурними традиціями, ідеями та знаннями. На сучасному етапі все більше уваги приділяється онлайн-платформам, які дозволяють широкому колу людей створювати та відтворювати культурні контенти, такі як відео, фото, музика, література тощо. Це дає змогу популяризувати місцеві традиції та культурні цінності, а також збагачувати їх за рахунок ідей та знань з інших країн.

Проте, разом з тим, інтернет також може мати негативний вплив на локальну культуру, зокрема на молодший покоління. Взаємодія масової та локальної культури через медіа та інтернет має й свої негативні наслідки. Наприклад, часто зустрічається проблема відчуження молоді від традиційної культури та мови внаслідок популяризації зарубіжних мас-медіа. Крім того, можливо виникнення імітації зарубіжних стандартів та відмова від власних цінностей і традицій. Також виникає ризик відчуження між різними соціальними групами, коли одні з них активно користуються сучасними медіа-технологіями, тоді як інші знаходяться у відставанні.

У цілому, медіа та інтернет мають значний вплив на взаємодію масової та локальної культур в Україні. Вони допомагають зберігати та популяризувати національну культуру та історію, сприяють формуванню ідентичності та самосвідомості нації. З іншого боку, вони можуть викликати відчуження та імітацію зарубіжних стандартів, а також сприяти поділу на різні соціальні групи.

Отже, роль медіа та інтернету у формуванні взаємодії масової та локальної культур в Україні є складною та багатогранною. Інформаційні технології можуть одночасно сприяти збереженню та зміцненню культурної спадщини та спричиняти її деградацію та втрату.

2.5 Вплив реклами на формування взаємодії масової та локальної культури в Україні

У сучасному світі реклама відіграє важливу роль в економіці та культурі, тому важливо розглянути її вплив на формування взаємодії масової та локальної культури в Україні. Реклама впливає на спосіб життя, поведінку та сприйняття культури суспільством, оскільки вона проникає в усі сфери людської діяльності.

Реклама є одним із головних засобів формування культурних стереотипів. Культурні стереотипи - це загальноприйняті уявлення про те, як повинні вести себе люди у конкретних ситуаціях, які дії вважаються прийнятними або неприйнятними, а також які відносини між людьми є нормальними. Реклама впливає на формування культурних стереотипів, пропагуючи ті аспекти культури, які сприймаються як сучасні та прогресивні.

Стереотипи - це негативний або позитивний підсумок, здобутий досвідом з відносин між людьми, які набули широкого розповсюдження в суспільстві та мають оцінну характеристику. Якщо взяти до уваги, що реклама поширюється через масові засоби масової інформації, то її вплив на формування культурних стереотипів стає особливо важливим. У цьому підрозділі ми розглянемо, яким чином реклама формує культурні стереотипи та який їх вплив на наше сприйняття реальності.

Реклама, як засіб формування культурних стереотипів, використовує відомі зразки поведінки та стереотипні образи людей, щоб переконати глядачів у певних цінностях, продуктах або послугах. Наприклад, реклама певного товару може використовувати образи жінок, які відповідають ідеалу краси, заряджаючи споживачів на певний спосіб життя або естетичні погляди. Таким чином, реклама може формувати стереотипи стосовно того, як повинен виглядати ідеальний представник певної культури.

Крім того, реклама може використовувати стереотипи щодо певних культур та національностей, що може призвести до формування уявлень про представників цих культур або національностей.

З іншого боку, реклама може допомагати у формуванні позитивних уявлень про інші культури та нації. Наприклад, реклама може зображувати культурні традиції, які можуть бути новими та цікавими для людей, що може допомогти у приверненні уваги до інших культур та сприяти їх взаємодії. Крім того, реклама може сприяти розвитку культурного туризму, який може бути важливим елементом формування взаємодії між різними культурами.

Не менш важливою є роль реклами у збереженні та популяризації національної культури. Реклама може бути важливим інструментом у просуванні та збереженні української культури та традицій, зокрема через використання відповідних символів, мелодій, кольорів та інших елементів у своїх рекламних кампаніях. Крім того, реклама може сприяти популяризації української культури за межами країни, що допоможе українській культурі стати більш відомою.

Зважаючи на те, що реклама є невід'ємною частиною сучасного суспільства, важливо розглянути не лише позитивний, але й негативний вплив, який вона має на культурну взаємодію в Україні.

Одним з негативних впливів реклами на масову та локальну культуру є створення стереотипів та уявлень про певні соціальні групи, що може призвести до формування стереотипних уявлень про національну ідентичність та культуру. Наприклад, в рекламі продуктів харчування можуть використовуватись кліше про здорове харчування, що асоціюється з західною культурою, тоді як традиційна українська кухня, що містить багато жирних та важких страв, може стати об'єктом стереотипних уявлень про нездорове харчування. Таким чином, реклама може сприяти поширенню стереотипів та уявлень про культуру, які не завжди відповідають дійсності.

Крім того, реклама може впливати на культурну ідентичність нації, зокрема на її відчуття гідності та самоповаги. Наприклад, рекламні кампанії, які показують, що лише за допомогою певного продукту людина може стати

більш привабливою та успішною, можуть викликати почуття незадоволеності та невпевненості у тих, хто не може дозволити собі цей продукт. Така реклама може негативно вплинути на культурну ідентичність, викликати почуття неповноцінності та незадоволеності своїм життям.

В Україні, як і в інших країнах світу, реклама зазвичай відображає ідеали краси, манери поведінки та соціальні норми, які підтримуються в масовій культурі. Це може мати певний вплив на формування взаємодії між масовою та локальною культурою, а також на саму локальну культуру.

Наприклад, українські телевізійні рекламні ролики зазвичай відображають місцеву культуру та традиції, зокрема, використовуючи українську мову та образотворчість. Однак, такі рекламні матеріали можуть також підкреслювати стереотипні уявлення про українців, наприклад, що вони є працьовитими, простодушними та традиційними.

Реклама являє собою важливий інструмент формування культурних стереотипів, норм та цінностей в суспільстві. Рекламні повідомлення можуть впливати на сприйняття та розуміння культурних аспектів в Україні, включаючи традиції, обряди, мистецтво та інші культурні елементи. Реклама може бути чинником, що сприяє утриманню традицій та культурних цінностей, або ж навпаки, викликати їх зміну та відхід від старих норм.

Також важливо зазначити, що реклама може мати різний вплив на масову та локальну культуру в Україні. Масова культура піддається більшому впливу реклами через її масштабність та розповсюдженість, тоді як локальна культура може зберігати свої унікальні особливості. Однак, реклама може впливати на локальну культуру шляхом використання її унікальних елементів у рекламних повідомленнях.

У цілому, вплив реклами на формування взаємодії масової та локальної культур в Україні може бути як позитивним, так і негативним. Однак, відомо, що реклама є важливим елементом в економічному та культурному житті

суспільства, тому потрібно звертати увагу на її вплив та здійснювати регулювання щодо використання культурних елементів у рекламних повідомленнях.

РОЗДІЛ III

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА ОРГАНІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНОГО ПРОЕКТУ-ФЕСТИВАЛЮ

Фестиваль буде спрямований на підвищення свідомості про взаємодію масової та локальної культур в Україні та відображення викликів та можливостей, які стоять перед цими культурами.

Метою фестивалю є сприяння розвитку взаємодії масової та локальної культур в Україні, формування свідомості про важливість цієї взаємодії та створення платформи для діалогу та обміну досвідом між різними культурними групами. Залучити глядачів до обговорення проблем взаємодії масової та локальної культури в Україні, показати різноманітність культурної спадщини України та підтримати розвиток місцевої культури. Щоб досягти цієї мети, фестиваль має бути організований у форматі "фестиваль-конференція".

Основними завданнями фестивалю є:

- Популяризація та вивчення культурних особливостей різних регіонів України та їх впливу на формування національної ідентичності.
- Формування свідомості про важливість взаємодії масової та локальної культур в умовах глобалізації та швидких змін.
- Створення платформи для обміну досвідом та ідей між різними культурними групами та привернення уваги до потреб маловідомих культурних спадщин.
- Розвиток культурного туризму та популяризація туристичного потенціалу різних регіонів України.

Структура фестивалю-конференції може мати наступний вигляд:

1. Відкриття фестивалю-конференції

- Привітання гостей та учасників
- Представлення та огляд програми фестивалю
- Виступ організаторів

2. Культурно-освітні панельні дискусії

- Дискусії на теми культурної спадщини, сучасної культури та - культурних проєктів

- Запрошення провідних експертів, дослідників та митців для участі у дискусіях

- Модерування дискусій та запитання від глядачів

3. Мистецька програма

- Виступи відомих та молодих художників, музикантів, танцюристів та інші виконавців.

- Виставки, перформанси та інші види мистецького виконавства

- Покази кінофільмів українських режисерів і студій

4. Майстер-класи та тренінги

- лекції відомих викладачів

- тренінги для молодих художників

- майстер-класи від професіоналів у певних галузях

Отже, розроблено методичну розробку проекту фестивалю, присвяченого темі "Взаємодія масової та локальної культури в Україні". Фестиваль розрахований на проведення в форматі фестивалю-конференції, що дозволить залучити як професійних учасників (культурологів, медійників, рекламистів, творців культури та мистецтва), так і широку аудиторію, яка має інтерес до даної тематики.

Структура фестивалю передбачає проведення конференцій, дискусійних панелей, майстер-класів, виставок та тренінгів, що дасть можливість взаємодіяти між собою різним культурним групам і створити невимушену атмосферу спілкування.

Окремою увагою в проекті фестивалю є використання реклами та медіа для просування ідеї фестивалю, які можуть стати засобом формування

культурних стереотипів та впливати на взаємодію між масовою та локальною культурою в Україні.

Отже, фестиваль є ефективним інструментом взаємодії масової та локальної культури в Україні, що дозволить залучити учасників з різних галузей, створити платформу для діалогу та обміну ідеями, а також висвітлити важливість культурної спадщини та її взаємодії з сучасним світом.

ВИСНОВКИ

У даній дипломній роботі було досліджено взаємодію масової та локальної культур в українському суспільстві наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття. Метою цієї роботи було дослідити взаємодію між масовою та локальною культурою в Україні, визначити особливості цього процесу, проаналізувати їх вплив на формування культурної ідентичності нації та розвиток культури в Україні та розробити методичну розробку проекту фестивалю, присвяченого даній темі.

В ході дослідження були визначені основні фактори, які впливають на взаємодію масової та локальної культур в українському суспільстві. Було показано, що в сучасних умовах масова культура все більше визначає

культурний дискурс, тоді як локальна культура в умовах глобалізації намагається знайти своє місце та виразити свої особливості.

На основі проведеного аналізу було розроблено методичну розробку проекту фестивалю, присвяченого даній темі. Було визначено основні змістовні напрямки фестивалю, запропоновано формат та структуру заходу.

Загалом, дана дипломна робота дозволила висвітлити складну тему взаємодії масової та локальної культур в Україні на різних рівнях – від традицій і звичаїв до різних форм мистецтва та реклами. Було проведено аналіз різноманітних джерел, що дозволило зробити висновки про стан культурного життя в Україні наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття.

Отже, на основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що взаємодія масової та локальної культур в українському суспільстві є актуальною та важливою. Взаємодія цих двох культурних форм відбувається на різних рівнях, включаючи рівень реклами та організації культурних заходів, таких як фестивалі. Необхідно забезпечити збереження традицій та унікальності локальних культурних форм, а також враховувати їх особливості та ідентичність при організації масових культурних заходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Войтович С. О. Світ соціальних відносин в українській культурі: історико-соціологічне дослідження. — К.: Ін-т соціології НАН України, 1994. — 145 с.
2. Вступ до інформаційної культури та інформаційного права / В. М. Брижко, В. Д. Гавловський, Р. А. Калюжний та ін.— Ужгород: ІВА, 2003.— 240 с.
3. Глобалізація. Регіоналізація. Регіональна політика / Укл.: гуманит. ун-т., 2000.— 240 с.

4. Информационная культура / Л. С. Винарик, А. Н. Щедрин, А. С. Гинкул и др.; НАН Украины, Институт економіки промисловості.— Донецьк, 1999.— 41 с.
5. Історія світової культури: Навч. посіб. для студ. гуманіт. спец. вузів / Л. Т. Левчук, В. С. Грищенко, В. В. Ефименко та ін.— К.: Либідь, 2000.— 368 с.
6. Історія світової та української культури: Підруч. для вищ.закл. освіти: В. А. Греченко, І. В. Чорний, В. А. Кушнерук, В. А. Режко.— К.: Літера ЛТД, 2006.— 481 с.
7. Історія української культури : навч. посіб. / В. М. Шейко, Л. Г. Тишевська, наук. ред. В. М. Шейко. – Київ: Кондор, 2006. – 264 с.
8. Кравець М. С., Семашко О. М., Піча В. М. та ін. Культурологія: Навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів I–IV рівнів акредитації / За заг. ред. В. М. Пічі.— Львів: Магнолія плюс, 2003.— 235 с.
9. Культура та інформаційне суспільство XXI століття.—Харків: ХДАК, 2003.— 214 с.
10. Культурне відродження в Україні. — Львів: Астериск, 1993. — 221 с.
11. Культурологія: Навч. посіб. / Б. О. Парахонський, О. І. Погорілий, О. М. Йосипенко та ін.; О. І. Погорілий, М. А. Собуцький (упоряд.); Національний ун-т «Києво-Могилянська академія».— К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2003.— 314 с.
12. Культурологія: українська та зарубіжна культура : навч. посіб. / [М. М. Закович, І. А. Зязюн, О. М. Семашко та ін.]; за ред. М. М. Заковича. – 4-те вид., випр. і допов. – Київ: Знання, 2009. – 589 с.
13. Людина і культура в умовах глобалізації: Зб. наук. ст. В. С. Лук'янець та ін.— К.: ПАРАПАН, 2003.— 397 с. А
14. Макаренко Є. А. Міжнародні інформаційні відносини: Монографія. - К.: Наша культура і наука, 2002. - 452 с.

15. Національна інтеграція в полікультурному суспільстві: український досвід 1991–2000 років: Зб. / І. Ф. Курас, О. М. Майборода (відп. ред.).— К., 2002.— 374 с.
16. Панченко В. І. Мистецтво в контексті культури.— К.: ТОВ«Міжнародна фінансова агенція», 1998.— 192 с.
17. Попович М. Нарис історії культури України. — К.: Арттек, 1998. — 728с.
18. Феномен української культури: методологічні засади осмислення / В. Шинкарук, Є. Бистрицький (відп. ред.); НАН України, Інститут філософії.— К.: Фенікс, 1996.— 477 с.
19. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація науково-дослідницької діяльності: Підручник. — 4-те вид., випр. і доп. — К.: Знання, 2004. — 307 с.

